

Спрощена система оподаткування малого бізнесу

Розглянуто спрощену систему оподаткування малого бізнесу, її значення для підприємництва, деякі проблемні питання що виникають в процесі діяльності СПД які перейшли на спрощену систему оподаткування малого підприємництва.

Розвиток економіки України в значній мірі залежить від активності малого та середнього підприємництва. В більшості країн світу йому належить вагоме місце так як він формує середній клас – головний гарант стабільності в суспільстві, стимулює зростання частини економічно активного населення, створює нові робочі місця при відносно низьких капітальних витратах, конкурентне середовище, покращує взаємозв'язки між різними секторами економіки, мобілізує матеріальні, трудові і фінансові ресурси, розробляє і втілює технологічні, технічні і організаційні нововведення [1,с.28].

Не останнє місце малий і середній бізнес займає в загальній сумі валового внутрішнього продукту, виробництві товарів, наданні послуг що в свою чергу призводить до надходження грошових ресурсів до бюджету за рахунок податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

З часу здобуття незалежності України удосконалення оподаткування знаходиться в центрі уваги наукової та громадської думки. А питання розвитку малого і середнього підприємництва, як частини всієї системи оподаткування, досить актуальне не лише в Україні, а й за кордоном. Нині існує необхідність висвітлення не лише проблем з якими стикається малий та середній бізнес в процесі функціонування, а також всебічного дослідження питань, пов'язаних з впливом спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого і середнього бізнесу.

В науковій літературі багато уваги приділяється питанням удосконалення, раціоналізації податкової системи країни з метою посилення її позитивного впливу на сталий випереджальний розвиток малого підприємництва. Плідно працювали над цією проблематикою: О.Д.Василик, І.Л.Радченко, Ж.М. Пустовіт, В.Є. Сахаров, О.В.Зав'ялова, Я.В. Белінська, Я. Литвиненко, В. Мізюк та інші значну увагу приділяючи висвітленню проблем з якими стикається малий і середній бізнес в процесі функціонування.

Слід зазначити що багато проблем оподаткування ще не знайшли однозначного трактування. При реформуванні національної податкової системи не повною мірою враховується досвід реформування податкових систем розвинених країн щодо удосконалення спрощеної системи оподаткування [2,с.84].

Актуальність зазначених проблем їх практична значимість і недостатня наукова розробленість визначили тему статті.

В Україні діє спрощена система оподаткування малого підприємництва яка регулюється Указом Президента України від 28.06.1999 року № 746/99 „Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва” (зі змінами та доповненнями) спрямованим на розвиток малого підприємництва. Відносини в сфері державної реєстрації, діяльності та ліквідації підприємств регулюються Господарським та Цивільним кодексами України, Законом України „Про державну підтримку малого підприємництва” від 19.10.2000 року № 2063-III.

Нинішня система оподаткування малого підприємництва є комбінацією сплати багатьох податків та обов'язкових платежів. Так для юридичних осіб альтернативних способів оподаткування три: єдиний податок, спеціальний торговий патент та фіксований с/г податок. Для фізичних осіб таких способів також три: єдиний податок, спеціальний торговий патент та фіксований податок [3,с.218].

Відповідно до Господарського кодексу України підприємства, залежно від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік, можуть бути віднесені до малих, середніх або великих підприємств. Суб'єктами малого підприємництва є фізичні особи, які зареєстровані згідно з чинним законодавством як суб'єкти підприємницької діяльності, в яких середньо облікова кількість працівників не перевищує 5 осіб, та юридичні – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми власності, в яких середньо облікова кількість працівників не перевищує 50 осіб та обсяги річного валового доходу становлять не більше 500 тисяч євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Є обмеження згідно з чинним законодавством і за видами діяльності при віднесенні їх до підприємств малого бізнесу. До них не можуть відноситись довірчі товариства, страхові компанії, банки, ломбарди, інші фінансово-кредитні та небанківські фінансові установи, діяльність у сфері грального бізнесу, здійснення обміну іноземної валюти, виробництво та імпорт піддакцизних товарів та інше.

На сплату фіксованого податку мають право перейти лише приватні підприємці, котрі здійснюють реалізацію товарів або ж надають сукупні послуги лише на ринках, сплачуючи ринковий збір. Підприємець має право перейти на сплату фіксованого податку, якщо кількість працівників, що перебувають з ним в трудових відносинах(разом з членами його сім'ї), не перевищує 5 осіб, та якщо він не здійснює торгівлю лікєро-горілчаними і тютюновими виробами. Розмір фіксованого податку встановлює місцева рада за місцем діяльності приватного підприємця. Ставка такого податку не залежить від обсягів виручки від реалізації товарів, витрат або одержаного чистого доходу. Вона не може бути меншою від 20 грн. і перевищувати 100 грн. за один календарний місяць. Приватний підприємець може одержати патент для здійснення підприємницької діяльності на всій території України. Його вартість становить фіксовану суму – 100 грн. У тому разі, якщо підприємець працює одночасно на двох різних ринках для нього встановлюється фіксований податок у розмірі 100 грн. [4,с.25].

Будь-який з перерахованих вище видів спрощеної системи оподаткування має свої особливості, але загалом усі вони поєднані ідеєю замінити низку податків, зборів та обов'язкових платежів єдиним податком.

Юридичні особи, яких упродовж року середньо облікова кількість працівників не перевищує 50 осіб та обсяг виручки від реалізації продукції(товарів),виконання робіт і надання послуг упродовж року не перевищує 1 млн.грн., мають право перейти

на спрощену систему оподаткування. Оскільки суб'єктом малого підприємництва може бути не лише юридична, а й фізична особа, то відповідно є критерії, за якими визначаються умови переходу фізичних осіб на спрощену систему оподаткування. Отже на спрощену систему оподаткування може перейти підприємець, у якого кількість працівників(з врахуванням членів його сім'ї) не перевищує 10 осіб, а обсяг виручки від реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг не перевищує 500 тис.грн.

Юридичні особи, що перейшли на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності можуть самостійно обирати одну зі ставок єдиного податку:

— 6% від суми виручки від реалізації продукції (товарів, послуг) без урахування акцизного збору у разі сплати податку на додану вартість відповідно до Закону України „Про податок на додану вартість”;

— 10 % від суми виручки від реалізації продукції (товарів, послуг) без урахування акцизного збору, у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Цей податок має бути сплаченим не пізніше 20 числа наступного місяця на окремий рахунок відділень Державного казначейства [5].

Є обмеження, згідно з якими суб'єкти підприємницької діяльності не мають права перейти на сплату єдиного податку. Якщо це: довірчі товариства, страхові компанії, банки, інші фінансово-кредитні та небанківські фінансові установи, якщо у їхньому статутному фонді частки, що належать юридичним особам (учасникам та засновникам), які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищують 25%.

Приватні підприємці – фізичні особи мають право обирати спосіб оподаткування доходів за єдиним податком, для чого треба до податкового органу за місцем державної реєстрації подати заяву й отримати свідоцтво про сплату єдиного податку. Ставка єдиного податку залежить від виду діяльності, встановлюється місцевими органами влади, не може бути меншою за 20 грн. та перевищувати 200 грн. Якщо підприємець є платником єдиного податку, здійснює підприємницьку діяльність із залученням членів своєї сім'ї або ж із використанням найманої праці, ставка єдиного податку збільшується на 50% на кожную особу. Сплачується податок не пізніше 20 числа наступного місяця на окремий рахунок відділень Державного казначейства.

Більшість підприємств малого бізнесу створюються у сфері торгівлі та побутового обслуговування населення. Для цих суб'єктів є така приваблива система оподаткування, як придбання торговельного та спеціального торговельного патенту. Законодавчою базою при цьому є Закон України „Про патентування деяких видів підприємницької діяльності”. Цим Законом визначаються платники торговельного й спеціального торговельного патенту та обмеження, які вони мають.

Вартість торговельного патенту визначається місцевими органами влади за один календарний місяць і залежить від місця розташування пункту продажу та асортиментного переліку товарів.

Для міста Києва та обласних центрів його вартість становить від 60 до 320 грн., для території міста Севастополя, міст обласного підпорядкування – від 30 до 160грн., для інших населених пунктів – до 80 грн. Такі ж ставки податку і для підприємницької діяльності підприємств побутового обслуговування населення [4,с.27]. Чинним законодавством визначаються деякі види реалізації виробів які можуть здійснюватись без придбання торговельного патенту. Законодавством також передбачається і можливість придбання пільгового торговельного патенту. Він надається підприємствам, які здійснюють торгівлю поштовими марками, листівками,

періодичними виданнями засобів масової інформації, книгами, брошурами, вугіллям, милом господарським та іншими товарами.

Є особливості й при сплаті торговельного патенту. На відміну від єдиного податку, оплата здійснюється авансово, до 15 числа місяця, який передує звітному, а короткострокового - за один день до початку торговельної діяльності. Термін дії торговельного патенту – один рік. Торговельний патент можна придбати й на короткий термін – від 1 до 15 діб. При цьому вартість встановлюється у фіксованому розмірі 10 грн. за одну добу.

Найпривабливішою для підприємств малого бізнесу є можливість придбання спеціального торгового патенту. Щоправда, для цього є певні обмеження – він може бути придбаним суб'єктами підприємницької діяльності, які мають обсяги реалізації товарів(робіт, послуг) не більше як на 1млн.грн. упродовж року. Вартість спеціального торговельного патенту визначається місцевими органами влади, виходячи з місця розташування пункту продажу товару та асортиментного його переліку.

Платниками фіксованого сільськогосподарського податку відповідно до Закону України „Про фіксований сільськогосподарський податок” є:

- с/г підприємства різних організаційно-правових форм, передбачених законами України, селянські та інші господарства, які здійснюють переробку та збут с/г продукції (сума, одержана від реалізації с/г продукції за попередній звітний період перевищує 75% від загальної суми валового доходу підприємства);

- власники земельних ділянок та землекористувачі, у тому числі орендарі, що виробляють товарну с/г продукцію, крім власників і землекористувачів земельних ділянок, переданих для ведення особистого підсобного господарства, будівництва й обслуговування житлового будинку, господарських будівель(присадибних ділянок), садівництва, дачного будівництва, а також наданих для городництва, косовиці й випасу худоби.

Фіксований сільськогосподарський податок може сплачуватись у грошовій формі та/або у вигляді поставок с/г продукції[6,89].

Об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь, переданих сільськогосподарському товаровиробникові у власність, або наданих йому в користування, в тому числі на умовах оренди. Ставка фіксованого с/г податку з 1 га с/г угідь встановлюється у відсотках до їхньої грошової оцінки, проведеної станом на 1.07.95 р. відповідно в таких розмірах:

- для ріллі, косовиці та пасовища – 0,5;
- для багаторічних насаджень – 0,3.

Для платників податків які здійснюють діяльність у гірських зонах та поліських територіях, у розмірі:

- для ріллі, косовиці та пасовища – 0,3;
- для багаторічних насаджень – 0,1.

Платники податку визначають суму фіксованого с/г податку на поточний рік і подають розрахунок органу державної податкової служби(ДПС) за місцем розташування платника податку до 1 лютого поточного року.

Сплата проводиться щомісячно до 20 числа наступного місяця у розмірі третини суми податку, визначеної за кожний квартал від річної суми податку у розмірах:

- I квартал – 10%;
- II квартал – 10%;
- III квартал – 50%;
- IV квартал – 30%.

Нинішня спрощена система оподаткування відрізняється від загальної системи оподаткування і має свої переваги. Підприємство малого та середнього бізнесу має

можливість обирати ту систему оподаткування яка є для нього найбільш вигідною. Обираючи спрощену систему оподаткування підприємець звільняється від інших видів податків та обов'язкових платежів(передбачених законодавством) що значно зменшує суму податкових платежів.

Спрощена система оподаткування наряду з перевагами має також і недоліки. Треба враховувати що на сьогоднішній день в нашому законодавстві існує багато неврегульованих питань щодо оподаткування іншими податками та зборами при обранні спрощеної системи оподаткування обліку та звітності.

На підприємствах які застосували спрощену систему оподаткування виникла низка проблемних питань на які необхідно звернути увагу.

1.Так як СМП що перейшли на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності не є платниками податку на прибуток, то у зв'язку з цим виникає досить багато питань щодо застосування деяких норм Закону України „Про оподаткування прибутку підприємств”. Так, наприклад, питання що стосується методів нарахування амортизації. На жаль їх прямо не врегульовано ні в Указі, ні в Листах ДПАУ.

2.Інший проблемний момент – це податок на дивіденди. ДПАУ в роз'ясненнях щодо застосування єдиного податку вивела з оподаткування єдиним податком позареалізаційні доходи – податок на дивіденди. ДПАУ витлумачує податок на дивіденди як окремий податок хоча податок на дивіденди за своєю природою є різновидом прибуткового податку, який уже сплачується у складі єдиного податку. Це призводить до подвійного оподаткування і опосередковано змушує підприємців вести подвійний облік і звітність – і за прибутковим, і за єдиним податком.

3.Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва у своїх роз'ясненнях зазначає що податок на всі позареалізаційні доходи – дивіденди, відсотки, роялті, які є різновидом прибутку, вже сплачується у складі єдиного податку що включає й прибутковий податок. Тому їх не треба виокремлювати й структурно вилучати з єдиного податку, оскільки це призводить до руйнування ідеї й структури спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

4.Щодо плати за землю. Згідно з Указом, платник єдиного податку не є платником податку (плати) за землю. Питання полягає в тому, чи зберігаються пільги щодо плати за землю у платника єдиного податку – орендодавця в частині земельних ділянок, що знаходяться під тими будівлями, приміщеннями, що надаються в оренду іншим суб'єктам господарювання.

5.Однією з найскладніших проблем є взаємозв'язок єдиного податку з ПДВ. Це обумовлено тим, що досі в Закон „Про ПДВ” не було внесено ніяких змін для приведення його у відповідність з Указом на відміну від нормативних актів щодо реєстрації СМП платниками ПДВ. Міністерство фінансів разом з ДПАУ наполягають на вилученні ПДВ зі складу єдиного податку.

Аналізуючи зміст нормативно-правових актів щодо запровадження спрощеної системи оподаткування можна дійти висновку, що така система є стимулом для розвитку малого підприємництва за рахунок двох чинників: поліпшення фінансового стану СМП внаслідок зменшення податкового навантаження, економії обігових коштів через зменшення облікових процедур. Розраховано, що єдиний 6% податок не має стимулюючої дії, тому що при сплаті ПДВ і 6% податку на прибуток його сумарний абсолютний розмір за будь-якого поєднання змінних перевищує обсяг єдиного 10% податку(при цьому зберігається необхідність здійснення податкового обліку з ПДВ з перспективою аудиту). А от єдиний 10% податок має подвійну стимулюючу дію.

Загальне податкове навантаження на доходи таких суб'єктів коливається у межах від 10 до 30%. Тож оподаткування діяльності малих підприємств потребує реформування.

Комплексність податкового реформування зазвичай пов'язують з прийняттям Податкового кодексу. Проте поки його доля залишається невизначеною доцільним здається поетапне реформування податкової системи в сфері оподаткування малого та середнього бізнесу, залагодження старих проблемних моментів і попередження нових, посилення ролі державної підтримки, перегляд рішення щодо сплати платниками єдиного податку нових соціальних платежів Також вивчення зарубіжного досвіду застосування спрощеної системи оподаткування і втілення позитивних сторін в нашу систему оподаткування малого бізнесу.

Література

1. Сиддикова З.К. Розвиток малого та середнього бізнесу – важливий фактор формування класу власників//„Аспірант і здобувач” ,2003. - № 1 - С.28-29
2. Чердниченко Ю.В. Питання реформування податкової системи України в період її незалежності // Актуальні проблеми економіки,2005. - № 9(51) – С.83-90.
3. Сахаров В.Є. Малий та середній бізнес: Навчальний посібник –К: ВНЗ „Національна академія управління”,2003. – 368с.
4. Роговиць А.М. Спрощена система оподаткування малого підприємництва //Фінанси України,2005. - № 4 – С.24-31.
5. Указ Президента України „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва ” від 28.06.1999р. № 746/99.
6. Климчук С.В.Оподаткування підприємств: Навчальний посібник –К: Центр навчальної літератури,2004. – 191с.

Витяг

З протоколу № засідання кафедри фінансів від 14.03.05

Присутні: всі члени кафедри

Слухали: питання щодо рекомендації до друку у збірнику наукових праць ОДЕУ „Вісник соціально-економічних досліджень” статті здобувача Слатвінської М.О. на тему: „Спрощена система оподаткування малого бізнесу”.

Виступили: к.е.н., доц.. Хомутенко В.П.

Розглянуто причини виникнення державного боргу та шляхи оптимізації.

Проаналізовано підходи різних авторів щодо визначення державного боргу і вказано концепцію яка найбільш характерна для нашого часу.

Показано динаміку державного боргу України за 1996-2004рр., висвітлено основні етапи формування державного боргу в Україні.

Наукову новизну мають положення статті, що розкривають основні шляхи оптимізації державного боргу як гаранту уникнення нової кризи, а також розрахунок співвідношення державного боргу до ВВП та бюджетного дефіциту до ВВП по Україні, так як ці показники мають важливе значення для вступу в ЄС.

Підготовлені матеріали будуть заслухані на секційному засіданні за III пріоритетним напрямком „Регіональні проблеми розвитку реального сектора економіки” науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу та аспірантів ОДЕУ, академічних та вищих навчальних закладів України (квітень 2005р.).

Таким чином, стаття розкриває актуальну тему, вона тісно пов'язана з проблематикою кафедри, має теоретичний та практичний інтерес для фахівців та може бути рекомендованою до друку в збірнику наукових праць ОДЕУ.

Решта викладачів підтримала пропозицію Хомутенко В.П.

Ухвалили: рекомендувати до друку в збірнику наукових праць ОДЕУ статтю, яка оформлена з урахуванням вимог ВАК України.

Зав. кафедрою фінансів ОДЕУ, д.е.н.,проф.

Чернявський О.П.

Секретар

Кир'язова Т.О.

Відомості про автора

Слатвінська Марина Олександрівна – здобувач кафедри фінансів

1. Працює в Одеському державному економічному університеті (Одеська обл.. м. Одеса, вулиця Преображенська ,8, каб.322, кафедра фінансів);
2. Домашня адреса: Одеська обл.. м. Одеса, вул..Вільямса, 58/1, кв.13;
3. Телефон: дом. (80482) 47-12-76, роб.(80482) 23-23-88.